

A magyar kormányzat főbb megállapításai a gazdaság állapotáról

Az elmúlt időszakban beérkező információk a makrogazdasági környezet javulásáról tanúskodnak Magyarországon. Elsősorban a gazdaság finanszírozási területén látszanak pozitív elmozdulások. Egyrészt a költségvetés hiánya már a harmadik évben marad három százalék alatt, és az államadósság GDP-arányos szintje is csökkenő pályára állt. Másrészt az államhoz hasonlóan a magánszektor is nekilátott a jelentős mértékűre duzzadó adósságainak leépítéséhez. A lakossági megtakarítások emelkednek, a fizetési mérleg egyenlege tartósan pozitív tartományba került. Emellett a foglalkoztatottak száma ismét elérte a válság előtti szintet, az aktivitási ráta számottevően emelkedett. A munkahelyek számának növelését segíti elő, hogy a feldolgozóiparban elsősorban a nagy autóipari fejlesztéseknek köszönhetően a termelő kapacitások jelentős bővülése figyelhető meg. Bár a gazdaság egyedi tényezők hatására visszaesést mutatott 2012-ben, középtávon a szerkezeti átalakítások és makrogazdasági stabilitás következtében a növekedési potenciál 2 százalék fölé emelkedhet.

Költségvetés helyzete

1. Magyarország 2004-es Európai Unió csatlakozását követően először kerülhet ki a túlzottdeficit-eljárás hatálya alól. A nemzetközi szervezetek elismerik a kormánynak a költségvetési hiány folyamatos csökkentésének irányába tanúsított szilárd elköteleződését. A deficit – az Európai Bizottság által elismerten – 2012-ben és 2013-ban is a maastrichti 3 százalékos szint alá süllyed. Az államadósság aránya csökkent, 2012-ben az Európai Unió tagországai közül Magyarország a harmadik legnagyobb csökkenést hajtotta végre. A költségvetési deficit tekintetében Magyarország a 2013-as előrejelzés szerint – hasonlóan az elmúlt két évhez – a tíz legalacsonyabb hiányú ország között van. Ugyanakkor a nemzetközi környezet továbbra is törékeny, szükség esetén a kormányzat kész további intézkedések meghozatalára. Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy amíg világszerte komoly problémát jelent a magasra duzzadt államadósságok leépítése, Magyarország az Európai Unióban legnagyobb mértékben volt képes csökkenteni államadósságát a 2010-2012 közötti időszakban.

2. A korábbinál kedvezőbb költségvetési pozíció jelentősen mérsékelte a gazdaság külső sérülékenységét. Az 5 éves CDS felár stabilan 300 bázispont alá csökkent. Az állampapír kibocsátásokat jelentős túlkereslet és fokozatosan csökkenő hozamszint jellemezte. A másodlagos piac referencia hozamai az összes lejáraton 6 százalék közelébe, vagy az alá mérséklődtek. Emellett a magyar kormány számára lehetővé vált az IMF-hitel aktuális részletének idő előtti törlesztése is. A kedvező fiskális és pénzügyi folyamatok növelték a monetáris lazítás mozgásterét, így az

MNB tavaly augusztustól kezdődően 5 lépésben összesen 125 bázisponttal – 6 % alá - tudta csökkenteni a jegybanki alapkamatot.

Reálgazdasági kilátások

3. Pozitív tendenciák elsősorban a munkaerőpiacon figyelhetőek meg. A foglalkoztatottak száma 2012-ben ismét elérte a válság előtti szintet, és a munkahelyek bővülése az elkövetkező időszakban folytatódni fog. Ebben jelentős szerepet játszik a közfoglalkoztatási programok kiterjesztése, az újonnan létrehozott munkahelyvédelmi akcióterv, illetve a munkavállalást ösztönző eszközrendszer átalakítása. A foglalkoztatottak száma mellett az aktívok száma is jelentősen emelkedett, így a munkanélküliségi ráta csak mérsékelt ütemben, a 11,8 százalékos csúcsról 10,4 százalékra csökkent.

4. Mindezek ellenére a gazdaság 2012-ben nem tudta elkerülni a recessziót, amely több tényező együttes hatásából adódott. Egyrészt az erőteljes exportorientáció miatt a külső kereslet romlása (az euró-övezet recessziója) maga után vonta az exportértékesítési lehetőségek szűkülését. Másrészt a rendkívül száraz időjárás következtében a mezőgazdaság közel 1 százalékponttal járult hozzá a GDP visszaeséséhez. Harmadrészt a tavalyi év során több - az országban telepedett - nagyvállalat (pl. Nokia, Flextronics) piaci pozíciója romlott a nemzetközi versenyben, amely a hazai gyártókapacitások részleges leépítésével párosult.

5. 2013-ban fokozatos növekedésnek indul a gazdaság. A mezőgazdaságban átlagos időjárási körülményeket feltételezve jelentős korrekció várható. A kieső termelő kapacitások helyére belépő járműgyártó üzemek idén kezdik meg, vagy futattják fel a termelésüket. Emellett az európai dekonjunktúra oldódása várható, amely a feldolgozóipar egészének exportértékesítési kilátásait javíthatja. A belföldi keresletre pedig elsősorban az energiaárak csökkentése miatt javuló lakossági reáljövedelem lehet jótékony hatással. A feldolgozóiparban a nagy autóiipari fejlesztéseknek köszönhetően a termelő-kapacitások bővülése folytatódni fog.

6. Középtávon a növekedést a makrogazdasági stabilitás elérése és fenntartása, valamint a szerkezeti átalakítások segíthetik. Az alacsony költségvetési hiány, a többlettel záró fizetési mérleg, a csökkenő adósságpálya és az alacsony inflációs környezet mind-mind a befektetői bizalom helyreállítását és a finanszírozási költségek csökkenését szolgálják. Mindezek mellett számos olyan strukturális intézkedés született, amely a gazdasági szereplők aktivitását növeli. Szigorodtak a nyugdíjazási szabályok, átalakult a szakképzés és a felsőoktatás rendszere, szigorodott a szociális segélyezéshez való hozzáférés, rugalmasabb foglalkoztatási szabályok kerültek bevezetésre, illetve könnyebbé vált a hátrányos helyzetű csoportok munkavállalása a munkahelyvédelmi akcióterv keretein belül. Ezeken túlmenően

jelentős lépések történtek a gazdaság kifejlesztése és az adóbeszedés hatékonyságának növelése érdekében is. Mindezek hozzájárulhatnak a gazdaság növekedési potenciáljának emelkedéséhez, amelynek alapján középtávon 2 százalékot meghaladó GDP bővülés várható.

Szerkezeti átalakítások

7. A kormányzat alapjaiban változtatta meg az adórendszert, jelentősen csökkentve a munkát terhelő adók súlyát. A kormányzati ciklus első felében az adórendszer a strukturális átalakítások és gazdaságfilozófiai elképzelések mentén jelentősen átalakult. A hangsúly a munkát terhelő adókról a fogyasztási típusú adók felé tolódott el. A személyi jövedelemadóban 2013-tól véglegessé vált az egyszerű, átlátható és alacsony (16 százalékos) egykulcsos családi adórendszer. A munkahelyvédelmi akcióterv keretében célzott járulékcsoökkentésre, valamint a munkahelyek teremtését, megtartását támogató adózási formák (a kata és a kiva) bevezetésére is sor került. Ugyanakkor a költségvetési hiány tartása érdekében szükséges, hogy a korábbi időszakban magasabb profittal működő vállalatok is részt vállaljanak a közteherviselésben – a szóban forgó adók döntően a forgalomhoz kötődnek (ilyen a tranzakciós illeték, a telekommunikációs adó, ill. az energetikai szektor különadója). A gazdaság kifejlesztése és az adóbeszedés hatékonyságának növelése érdekében 2013-tól sor kerül a pénztárgépek online összekötésére a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal. Nemzetközi tapasztalatok szerint ez számottevően javítja az adómorált. Bulgáriában, ahol szintén online pénztárgép-rendszert vezettek be, 2012-ben 1 Mrd euróval nőtt a költségvetés áfa-bevétele. Szigorú korlátozások lépnek életbe a vállalkozások közti készpénzforgalomra vonatkozóan is, 2013. januártól egy naptári hónapban egy szerződés alapján legfeljebb 1,5 millió forint készpénzfizetés történhet meg.

8. Oktatási döntésekben a fenntarthatósági elemek és a piaci igényeknek való megfelelés játszott jelentős szerepet. Az oktatási rendszer a szűkös anyagi források ellenére is jó színvonalú képzést biztosít. Több területen azonban elengedhetetlen volt a beavatkozás: (1) a közoktatás területén jelentős területi különbségek alakultak ki, (2) a szakképzés mennyiségileg és minőségileg sem felelt meg a piaci elvárásoknak, és (3) a felsőoktatásban komoly feszültséget okozott, hogy jelentős számban választottak nem piacképes szakokat, melyeket a megadott időn belül nem is fejeztek be sikerrel. A területi egyenlőségek felszámolása esetében a legfontosabb lépés az önkormányzati iskolák, középiskolák és kollégiumok állami kézbe vétele. 2013 januárjától az állami Klebelsberg Intézményfenntartó Központ végzi 198 tankerületen keresztül a közoktatás szakmai irányítását. A másik fontos lépés lesz a pedagógusi életpályamodell bevezetése, melynek eredményeként motiváltabb szakemberek végzik a képzést. A szakképzés területén a legjelentősebb lépés a német mintára bevezetett duális szakképzési rendszer, melyben a hangsúly az elméleti képzésről

áttevődik a vállalatoknál folytatott szakmai felkészülésre. A felsőoktatás területét a kormányzat úgy alakította át, hogy az jobban illeszkedjen a piac elvárásaihoz – több műszaki, természettudományos és informatikai helyet biztosítva.

9. Az egészségügy területén mind az alulfinanszírozottság, mind a túlköltekezés komoly problémát jelentett. Az ellátórendszer egészét tekintve a források szűkössége és a jelentős adósságállomány veszélyeztette az ellátás biztonságát, ennek megoldása érdekében sor került az egészségügyben dolgozók bérvizonyainak rendezésére, a szállítói tartozások mérséklésére (2012 év végén közel 30 Mrd Ft-ot különített el a kormányzat). A gyógyszerártámogatások területét ezzel szemben a korábbi időszakban túlságosan magas állami hozzájárulás jellemezte. A Széll Kálmán Terv célkitűzéseinek megfelelően 2011-ről 2012-re közel 100 Mrd Ft-tal sikerült visszafogni a kiadásokat, 2013-ban a jelenlegi támogatás stabilizálódik. További hatékonyságnövelő intézkedésnek minősül: az intézmények központi fenntartásba vétele. A közös közbeszerzéseken keresztül ez is a takarékosabb működést szolgálja. Mindent egybevetve, éves szinten akár 10 milliárd forint megtakarítás is elérhető a közös közbeszerzésekkel.

10. A nyugdíjrendszer számos indokolatlan kiadás valamint a demográfiai folyamatok következtében 2010-re fenntarthatatlan pályára került. A rendszer átalakítása keretében megtörténik a rokkantnyugdíjazás és a korai- és kedvezményes nyugdíjazás felülvizsgálata, ezeken a területeken az állam jelentősen túlköltekezett a nemzetközi összevetések alapján. A nyugdíjkorhatár fokozatosan 65 évre emelkedik. A pazarlóan működő és jelentős államháztartási hiányt (évi 360 Mrd Ft) termelő magán-nyugdíjpénztárak (II. pillér) helyett a kormányzat az öngondoskodás támogatására helyezi a hangsúlyt (elsősorban a III. pillér, az önkéntes biztosítók támogatásán keresztül). A nyugdíjrendszer átláthatóságát pedig jelentősen fokozza a kialakításra kerülő egyéni számlák rendszere. 2013. január 31-től lép életben azon szabály, hogy a közszférában dolgozók esetében nem lehetséges egyszerre nyugdíjat és bért is kapni. Az intézkedések eredményeként a Nyugdíjbiztosítási Alap egyensúlyba került úgy, hogy a ciklusban a nyugdíjak vásárlóértéküket folyamatosan megőrizték.

11. A közösségi közlekedés jelentős terhet helyezett az államkasszára, a pozitív irányú folyamatok azonban valamennyi területen megkezdődtek. A közlekedési ágazatban jelentős átalakítások váltak szükségessé a rendkívül eladósodott MÁV, BKV, valamint a közúthálózat fenntartása területén. A közösségi közlekedés rendbetétele érdekében megkezdődött a MÁV reorganizációja (személyszállítás és pályauzemeltetés kettéválasztása, a vasút előnybehozása a közúti szállítással szemben). Jelentős, mintegy 20 Mrd Ft megtakarítás érhető el az utazási kedvezmények felülvizsgálatát követően (jelenleg a közel 140 millió utasból 60 millióan vesznek igénybe kedvezményt, 30 millióan pedig díjmentesen utaznak). A közúthálózat területén a legjelentősebb lépés az elektronikus útdíjrendszer kiépítése.

Kialakítása folyamatban van, 2013 közepétől működésbe léphet. A várt többletbevétel hozzájárul a költségvetési egyensúly megőrzéséhez.

12. Az önkormányzatok adósságának kezelése újabb jelentős lépés az államadósság fenntartható csökkentésének irányába. Az önkormányzati rendszer jelentős nehézségekkel küzdött a 2010-es kormányváltáskor, a teljes adósságállomány meghaladta az 1200 Mrd Ft-ot. A legkomolyabb kihívást a folyamatos alulfinanszírozottság következtében felhalmozódott adósság jelentette. Az adósság leküzdése és a fenntarthatóság biztosítása érdekében több lépcsőben került sor intézkedésekre. Az első kiemelendő lépés az volt, mely szerint a helyhatóságok csak korlátozott mértékben, fejlesztési céllal vehetnek fel hitelt. A finanszírozási rendszerben is jelentős átalakulás következik be. 2013-tól feladat-alapú támogatásban részesülnek az önkormányzatok. Számos feladatot – a közoktatás, az egészségügy és a szociális ellátórendszer területén – átvállal az állam, ezzel is csökkentve a helyhatóságok terheit, valamint növelve a hatékonyságot. Ezt követi két lépcsőben az önkormányzatok adósságának konszolidációja. 2012-ben az 5000 fő alatti önkormányzatok teljes adósságállományát átvállalta az állam, 2013-ban pedig meghatározott képlet alapján sor kerül az 5000 fő feletti települések adósságának 40-70 százalékos konszolidálására. Az intézkedések jelentősen javítják a hosszú távú fenntarthatóságot, miközben nem rontják az állam (uniós módszertan szerint számított) adósságmutatóját.

Pénzügyi közvetítőrendszer

13. A magyar pénzügyi közvetítőrendszer kiállta a pénzügyi válság próbáját, állapota stabil. A pénzügyi válság a magyar bankrendszert is érzékenyen érintette. A devizahitelek rendkívül magas aránya a válság elmélyülésével rendszerszintű kockázatokat jelentett. Ugyanakkor más országokkal ellentétben nem volt bankcsőd, és klasszikus értelemben vett bankmentésre sem volt szükség. A nem teljesítő hitelek növekvő mértéke mind szociális, mind pénzügyi stabilitási kérdéseket vetett fel. A végtörlesztés komoly gazdasági és szociális problémát próbált orvosolni. A hitelt törlesztő háztartások előtt a jövőben nyitva áll a lehetőség fogyasztásaik növelése, vagy új beruházások előtt, ami pozitívan hat a gazdasági növekedésre, és ezen keresztül a bankrendszerre. Mindezek mellett a kormányzat számos olyan intézkedést hozott, amely erősítette a bankrendszer stabilitását, ilyenek tekinthető a devizahitelezés átmeneti felfüggesztése, valamint átláthatóságot erősítő szabályok (pl.: pozitív adós lista). A bankrendszer tükeellátottságát, stabilitását jelentősen növeli a fegyelmezett államháztartási politika és a csökkenő államadósság.

Összegzés

14. A kormányzat nyitott a további konzultációt illetően. A tárgyalások végeztével megállapítható, hogy számos kérdésben – mint a hiánymutatók javulása, a strukturális átalakítások szükségessége – közel áll a kormányzat és az IMF álláspontja. Több kérdésnek azonban eltérő hangsúlyt tulajdonítanak a felek. Míg a Nemzetközi Valutaalap túlzottan nagy jelentőséget tulajdonít a bankrendszer helyzetének, addig a magyar kormányzat szerint érdemes a gazdaság egészének működését értékelni, egyebek mellett a pozitív foglalkoztatási folyamatokat, illetve a folyó fizetési mérleg számottevő többletét. Mindazonáltal a kormányzat megfontolja a szervezet javaslatait, melyek közül több megvalósítása – mint központi kiadások további racionalizálása, a szociális támogatások célzottabbá tétele vagy az áfa szabályainak fejlesztése – folyamatban van. A kormányzat a konstruktív együttműködés szellemében áll a további konzultációk elé.